Campylobacter: the actual status and control options

Prof. Jaap A. Wagenaar, DVM, PhD

Dept. Infectious Diseases and Immunology, Faculty of Veterinary Medicine, Utrecht University, Utrecht, the Netherlands

Central Veterinary Institute, Lelystad, The Netherlands

j.wagenaar@uu.nl

- Campylobacter: facts and fiction
- Case study: milk outbreak
- Attribution: why and how?
- Typing of Campylobacter
- Control options
- Conclusions

Gram negative bacterium

Sensitive for heat, dryness, disinfection,...

- C. jejuni (92% of gastro-intestinal infections)
- C. coli (5% of gastro-intestinal infections)
- C. lari
- C. upsaliensis
- C. fetus (blood cultures systemic)

Attention!!!

If you have Campylobacter fetus strains (cattle, sheep) in your lab or are doing research projects on C. fetus, please contact me:

j.wagenaar@uu.nl

Animal diseases and Campylobacter

 Many animal species are asymptomatic carrier of Campylobacter

Clinical disease:

- C. jejuni (abortion in cattle and sheep)
- C. fetus subspecies venerealis
- C. fetus subspecies fetus

Campylobacter and human disease (1)

WHO: 1% of the population per year in the developed world

Exponential increase end 20th century

Very strong seasonality (summer peaks)

 Difference in epidemiology in industrialized and developing countries

Campylobacteriosis cases in nine EU MS consistently reporting in the period

Age-specific incidence of *Campylobacter* infections in industrialized and developing nations

Campylobacter and human disease (2)

- Outbreaks are rare or....
- Even a low infectious dose has a considerable risk
- Acute gastro-enteritis (self limiting)
- Sepsis and extra-intestinal infections are rare
- Post-infection complications (1%)
 - Neural and neuromuscular disorders (Guillain Barre Syndrome)

Campylobacter and human disease (3)

- Most common bacterial cause of foodborne disease in Europe; second most common in US
- Common cause of diarrhea in infants and young children in developing countries
- 1999 CDC estimated 2.4 million cases annually in US
 13,000 hospitalizations and 120 deaths
- European Union: 10 million cases annually (2009); costs
 2.4 billion €
- Global burden ?? (data are lacking)

Cases	Incidence (per 100,000 person years)	Background information			
Fatal	0.15-0.30	Extrapolation from Danish registry-based study			
Hospitalized	3.5-4.0	Laboratory surveillance			
Reported	35-45	Laboratory surveillance			
Consulting	90-150	GP-based study (NIVEL)			
general practitioner					
Non-consulting	400-600	Population-based study (Sensor)			
Asymptomatic,	10,000-20,000	Sero-surveillance			
sero-conversion					
Asymptomatic, infected	40,000-60,000	Risk assessment model			

Foodborne Disease Epidemiology Reference Group (FERG): Initiative to Estimate the Global Burden of Foodborne Diseases.

Top 10 of food borne pathogens (US)

1. Norwalk like viruses	9,200,000
2. Campylobacter	1,963,000
3. Salmonella (non-typhoid)	1,342,000
4. Clostridium perfringens	249,000
5. Giardia lamblia	200,000
6. Staphylococcus	185,000
7. Toxoplasma gondii	112,000
8. VTEC (E. coli)	92,000
9. Shigella	90,000
10. Enterotoxigenic E. coli	56,000

Campylobacteriosis: sources of infection

Poultry meat **Contaminated drinking water** Travelling Raw milk (case study) Direct animal contact

Cross-contamination

Case study Campylobacter

Milk-borne Campylobacter outbreak after a school visit on a farm

92 children and 3 teachers visited a farm

57 children and 3 teachers drunk fresh milk from the milktank

Met de klas de boer op Melkveehouderij

Ondernemershandleiding

Ondernemers van Nature

'Met de klas de boer op' is een gezamenlijk project van de Nederlandse boeren en tuinders in het kader van hun campagne 'Ondernemers van Nature'. Zij willen de burgers (en dus ook leerkrachten en leerlingen) meer bij hun werk betrekken en daarom zijn zij in 1998 met deze op dialoog en informatie gerichte campagne gestart. Het logo van de trotse haan en het thema 'Ondernemers van Nature' vormen het 'gezicht' van de campagne, die vanuit de speciaal voor dit doel opgerichte Stichting Hart voor het Land wordt georganiseerd. Voor het project 'Met de klas de boer op' werkt Hart voor het Land samen met het onderwijsprogramma Het Kleine Loo van de Stichting Public Relations Land- en Tuinbouw en met de land- en tuinbouworganisaties NLTO, GLTO, WLTO, ZLTO en LLTB.

ALGEMEEN

De projectmap 'Met de klas de boer op' bestaat uit elf docentenhandleidingen voor lessen over de volgende bedrijfstakken: akkerbouw, vollegrondsgroenteteelt, groenteteelt onder glas, fruitteelt, paddestoelenteelt, teelt van bloemen en planten onder glas, bloembollenteelt, boomkwekerij, melkveehouderij, vleesveehouderij, pluimweehouderij, In de aparte handleiding Agrarisch Nederland wordt een actueel beeld gegeven van de ontwikkelingen in de Nederlandse land- en tuinbouw.Vooral aan de vernieuwingen ten behoeve van duurzaam produceren wordt aandacht besteed.

Bezoek aan het bedrijf en bezoek aan de school

Centraal onderdeel van het project 'Melkveehouderij' voor het basisonderwijs, is het bezoek van een groep aan uw bedrijf of uw bezoek aan de groep op school. De leerkracht van de groep heeft de handleiding ontvangen met achtergrondinformatie over melkveehouderij en de werkzaamheden van de melkveehouderin deze handleiding staan ook aarwijzingen voor enkele lessen over melkveehouderij en de manier waarop op school het bezoek kan worden voorbereid. Het is ook voor u als ontvangende onderemer nuttig om deze handleiding in te kijken.

Er zijn dus twee mogelijkheden: een groep brengt een bezoek aan uw bedrijf of u gaat naar de school.

Voor beide mogelijkheden volgen hierna een aantal suggesties die u wellicht kunnen helpen bij het voorbereiden op het bezoek.

Laat de leerkracht de kinderen eventueel in kleine groepen verdelen. De kinderen blijven in de groepen bij elkaar en gaan niet op eigen houtje over het bedrijf zwerven.

Las halverwege een korte pauze in. De kinderen komen weer bij elkaar en er is gelegenheid om iets te eten en/of te drinken. De kinderen kunnen dan meteen hun eerste indrukken kwijt en vragen stellen. U kunt in de pauze de kinderen verse melk laten proeven. Vraag wat ze ervan vinden

Spreek een eindtijd af.

Zorg dat de kinderen na afloop hun handen kunnen wassen en naar het toilet kunnen gaan.

Geef de kinderen aan het einde van het bezoek iets mee. Denk aan bijvoorbeeld: stro, hooi, voer, melk, een oormerk, oude tijdschriften over de melkveehouderij, kunstmelk, een oude tepelhouder, mest (in een gesloten pot), kunstmest.

Six days after the farm visit.....

28 children ill (watery diarrhoea, some with blood and fever >40°C)

common exposure: farm visit

questionnaire: milk

Relationship milk/case

NIN I

	Case:	Yes	No	total
Milk:	Yes	28	29	57
	No	2	33	35
	Total	30	62	92
Universiteit Utrecht	Oie		CENTRAL VETER	INARY INSTITUTE

Dose-respons relation

Case:		yes	no	total	%-case rel.risk		
Milk:	No	2	33	35	6	1.0	
	1 swig	2	10	12	17	2.9	
	1/2 cup	7	11	18	39	6.8	
	1 cup	13	8	21	62	10.8	
	2 cups	6	0	6	100	17.5	
	total	30	63	92			

Culture of Campylobacter

17 days after the visit 18 samples:

11 positive direct (all patients)
1 positive after enrichment (control)
6 negative (all controls)

no sample from the milktank

- Farmer was not convinced
- Milk can be contaminated with feces
- Many outbreaks described
- Consumption of raw milk?

Source attribution and the expected impact of control

Human illness source attribution methods

Methodologies for attribution of human illness to specific sources

Approaches	Methods
Microbiological approaches	Microbial subtyping
	Comparative exposure assessment
Epidemiological approaches	Analysis of sporadic cases
	Analysis of data from outbreak investigations
Intervention studies	
Expert elicitation	

Microbiological approaches: microbial subtyping

Typing: discrimination within a species (vs. speciation)

Compare with Salmonella

Typing Campylobacter

Serotyping (lack of antisera)

- Heat-stabile (Penner)
- Heat-labile (Lior)

Molecular typing

- Fla (flagellin) typing
- PFGE (Pulsed Field Gel Electrophoresis)
- AFLP (Amplified Fragment Length Polymorphism)
- MLST (Multi Locus Sequence Typing)

Multi Locus Sequencing Typing

- Sequence of 7 house keeping genes for each strain
- Combination of 7 genes results into Sequence Type (ST)
- Strains from different sources (chicken, cattle, dog, human)
- All information in 1 database (Oxford, UK)
- Mathematical modelling.....
- Outcome: what strains in humans are most likely from.....

Source attribution: Epidemiological approaches

Analysis of sporadic cases (e.g. case control studies)

Investigations of outbreaks

Attribution by analysis of intervention studies

Campylobacteriosis incidence in Belgium

Attribution based on different approaches

- Case control studies: 24-29% attributed to poultry meat
- Outbreaks: 29% attributed to poultry meat

Microbial subtyping: 50-80% poultry meat!

Interventions in the poultry meat production chain

Prevention of introduction of Campylobacter: biosecurity

Prevention of introduction of Campylobacter

Prevention of introduction of Campylobacter

Campylobacter replicates in chickens

1 broiler can be become colonised with 50 campylobacters

25 gram caecal content x 10^9 x 25,000 broilers = 6.10^{14} campylobacters/day

6.10¹⁴ campylobacters (produced daily)

Please don't forget the last 50 campy's.....

Risk factors for farms to be campy positive (....intervention)

- Increased
- Thinning
- Other animals
- Other poultry houses
- Age
- Water

Decreased

Season

Implementation of biosecurity measures

Interventions: recent report of EFSA

- If biosecurity is OK, fly screens reduce public health risk by 50-90%
- Stopping thinning: reduces risk by 25%
- Lowering broiler age 35 => 28 days: risk reduction 10-50%
- Scheduled slaughter
- Carcass treatment (acid, chloride, hot water, freezing) reduces risk with 50-90%

Vaccination

Competitive exclusion, probiotics, bacteriocines

Summary

- Campylobacter is the leading bacterial cause of enteric illness in the developed and developing world
- Associated with considerable acute and chronic morbidity
- Major risk factor in developed countries: fresh poultry meat, pets, travel abroad, raw milk
- Major risk factor in developing countries: water and animal contact
- Up to 80% is poultry derived with 20-40% poultry meat source
- Options for intervention in primary production are (economically) limited
- From Europe and US tendency to require production of Campyfree poultry meat

Instructions for the consumer!!!

Dr. Henk van der Zee, Food Inspectorate, the Netherlands

MLST analyse (voorbeeld)

Strain	as	oAgIni	A gltA	glyA	pgm	tkt	uncA	ST
1.	1	1	1	1	1	1	1	1
2.	1	2	2	2	1	2	1	2
3.	1	2	2	3	2	1	1	3
4.	1	1	1	1	1	1	1	1
5.	2	2	2	2	1	2	1	4

